

DOI: 10.35774/econa2022.03.208

JEL classification: H82, O21

UDC: 658.3

Олена ЗАМУЛА

кандидат економічних наук,

доцент,

кафедра менеджменту,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Україна

E-mail: ovzamula@ukr.net

ORCID ID: 0000-0002-3601-2180

ResearcherID: AAK-8340-2020

Олексій ЗАМУЛА

кандидат технічних наук, доцент,

доцент,

кафедра підприємництва, торгівлі і логістики,

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Україна

E-mail: uazamula@ukr.net

ORCID ID: 0000-0003-4700-1011

ResearcherID: AAK-8245-2020

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

АНОТАЦІЯ

Вступ. Одним із чинників, який впливає на ефективність системи управління витратами, є формування дієвої методики визначення собівартості продукції, яка б сприяла вдалому ціноутворенню та досягненню успіху підприємства у довгостроковій перспективі. У цьому процесі необхідно враховувати, що останнім часом підприємницькі структури зазнають докорінних змін, які стосуються поступового впровадження концепції сталого розвитку в механізми прийняття управлінських рішень.

Мета. Стаття присвячена питанням удосконалення теоретичних та методологічних засад управління витратами суб'єктів господарювання на основі існуючих досягнень економічної науки та з урахуванням позиційних основ концепції сталого розвитку підприємств. У зв'язку з цим доцільним є аналіз існуючих систем управління витратами та останніх тенденцій розвитку менеджменту як науки, оскільки він дасть змогу виявити недоліки діючих методик, окреслити шляхи їх усунення, а також адаптувати до концептуальних змін економічних реалій. Методологія даного дослідження ґрунтується на систематизації, хронометражі та аналізі існуючих наукових доробок, а також основах теорії прийняття управлінських рішень.

Результати. З метою досягнення встановлених стратегічних цілей в управлінні витратами підприємства його керівникам пропонується на основі оцінки внутрішнього і зовнішнього середовища здійснювати вибір відповідної методології, яка має включати такі елементи: методи вимірювання, накопичення, віднесення витрат на одиницю продукції, а також методи складання та аналізу звітів управлінського обліку для розробки альтернатив. Поява концепції сталого розвитку стала новим етапом в збільшенні відповідальності управлінців в частині прийняття рішень стосовно використання ресурсів. Наразі, при виборі оптимальної альтернативи стає майже неможливим нехтування соціальними та екологічними наслідками його практичної реалізації без втрати репутації, перспектив подальшого успішного функціонування. Разом з цим сфера впливу відповідальних за прийняття рішень осіб розширилася до меж дії факторів опосередкованого впливу. Потребують подальшого розвитку методи управління витратами на базі концепції сталого розвитку підприємства.

Ключові слова: метод управління витратами; стратегічне позиціонування; виробництво; собівартість; сталий розвиток підприємства; прийняття рішень.

© Олена Замула, Олексій Замула, 2022

Отримано: 10.08.2022 р.

Рекомендовано до друку: 30.09.2022 р.

Опубліковано: 14.10.2022 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати: Замула О., Замула О. Управління витратами підприємств на засадах концепції сталого розвитку. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 3. С. 208-215. DOI: 10.35774/econa2022.03.208

Вступ

Кожне підприємство формує свою систему управління витратами, спираючись на аналіз фінансово-економічного стану, оцінку рівня розвитку ринкових відносин в країні, досвід інших суб'єктів господарювання, необхідність вирішення конкретних економічних і соціальних завдань, особливості виду діяльності, тощо. В більшості випадків цей процес є достатньо інертним, оскільки менеджмент зосереджується на вирішенні поточних завдань і використанні методу аналогій при виборі набору інструментів, які б дозволили ефективно використовувати наявні ресурси. У зв'язку з цим доцільним є аналіз існуючих систем управління витратами та останніх тенденцій розвитку менеджменту як науки, оскільки він дасть змогу виявити недоліки діючих методик, окреслити шляхи їх усунення та адаптувати до концептуальних змін економічних реалій. Дослідженню теоретико-методичних та практичних аспектів управління витратами підприємства вчені приділяють велику увагу. Так, А. В. Піскун [1], О. І. Голиков [2], Т. М. Остапенко [3] та інші автори визначають змістовну характеристику поняття «управління витратами», а І. А. Маркіна, В. Л. Вороніна, А. І. Рудич [4] І. О. Борисюк, Я. В. Семеняка [5], Т. П. Назаренко [7] та інші дослідники присвятили свої роботи проблемам формування системи управління витратами підприємства. Разом з тим, незважаючи на наявність великої кількості теоретичних та практичних здобутків у цьому напрямі, проблема побудови дієздатної системи управління витратами досі залишається однією з найбільш актуальних в процесі становлення і розвитку будь-якого бізнесу.

Мета статті

Стаття присвячена питанням удосконалення теоретичних та методологічних засад управління витратами підприємств на основі існуючих досягнень економічної науки та з урахуванням позиційних основ концепції сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження

Проаналізуємо окремі існуючі підходи до визначення поняття «управління витратами», а також обґрунтування застосування принципу

системності для забезпечення ефективного використання ресурсів. Так, А. В. Піскун пропонує таку дефініцію: «управління витратами підприємства – це складний, багатоаспектний та динамічний процес, що включає управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату його функціонування [1, с. 57]. О. І. Голиков стверджує, що «управління витратами – це комплекс заходів, що спрямовані на формування найбільш необхідних і разом з тим доцільних з економічної і технічної точок зору витрат, яке забезпечується за допомогою раціонального їх нормування, оптимального планування, обґрунтування бухгалтерського обліку, оперативного економічного аналізу та своєчасного і всебічного контролю» [2, с. 27]. Т. М. Остапенко під управлінням витратами розуміє систему управління процесами формування витрат, в межах якої реалізуються функції управління. Також дослідниця стверджує, що існуючі дефініції цього поняття можна умовно віднести до системного та процесного підходів [3, с. 87]. Представники системного підходу наголошують на необхідності створення комплексної системи управління витратами для ефективного використання ресурсів підприємства і оптимізації витрат [4; 5; 6].

Формування комплексної системи управління витратами має включати: цілі, завдання, принципи, методи, інструменти, функції та складові елементи системи управління витратами з врахуванням впливу на процес управління витратами факторів зовнішнього і внутрішнього середовища [5, с. 22]. Реалізацію ж цього завдання покладено на грамотно організовану систему бухгалтерського управлінського обліку. [6, с. 89]. Цікавою є думка Ю. С. Глушач і О. О. Фальченко з цього приводу. Вони вважають, що в якості шляхів вдосконалення системи обліку та управління витратами на вітчизняних підприємствах доцільно здійснити: корегування облікової політики щодо методів обліку витрат з урахуванням специфіки виробництва та стратегічних задач організацій [7].

Аналіз наукової літератури з управління витратами демонструє значний інтерес дослідників до цієї проблематики. Науковці переконані в необхідності застосування

системного та процесного підходів для якнайефективнішого використання ресурсів підприємства, де для виконання різних функцій менеджери можуть використовувати певний набір методів та інструментів, що сприятимуть збільшенню ефективності господарської діяльності в довгостроковій перспективі. Є серед наукової спільноти і спроби побудови інтегрованого підходу до управління витратами [8]. Разом з цим спостерігаються відсутність єдності науковців у питаннях віднесення окремих управлінських процесів до концепцій чи методів. Зокрема, деякі дослідники вважають ABC-аналіз методом [6; 9], інші – концепцією [8; 10], а решта – системою управління витратами [11; 12]. Отже, є необхідність розмежування цих понять. Це сприятиме уточненню їх місця у системі управління витратами, а також дасть змогу оцінити вплив концепції сталого розвитку підприємства на неї.

Почнемо з визначень. Згідно з філософським енциклопедичним словником концепцією є система понять про ті чи інші явища, процеси; спосіб розуміння, тлумачення якихось явищ, подій; основна ідея будь-якої теорії [13, с. 301]. Тобто концепція управління витратами має представляти собою взаємопов'язані поняття та їх тлумачення. Разом з цим метод являє собою систематизований спосіб досягнення теоретичного чи практичного результату [13, с. 373]. З цього слідує, що метод управління витратами має відповідати існуючій концепції, а не навпаки. Необхідно зауважити, що реалізація практичного результату в системі управління витратами можлива лише за умови

застосування сукупності підходів, способів, методів, прийомів та процедур, що застосовуються в процесі наукового пізнання та практичної діяльності для забезпечення досягнення встановленої мети, що вже є методологією з філософської точки зору [13, с. 374]. Виходячи з вище сказаного можна зробити висновок, що поява нових концепцій управління витратами має обґрунтовуватись виникненням нових понять та їх тлумачень, а також підходів до класифікації витрат [14]. Остання, як результат теоретичних наукових досягнень, з метою практичної її реалізації у формі способів і інструментів для розробки альтернатив і прийняття управлінських рішень, має супроводжуватися розвитком відповідної методології.

На базі наведеного аналізу категоріального апарату об'єкта дослідження та існуючих джерел наукової літератури, присвячених розкриттю сутнісної характеристики та історичної значимості існуючих концепцій і методів управління витратами, пропонуємо своє бачення співвідношення цих понять у вигляді таблиці 1, що враховує їх тлумачення та класифікацію, яка виникла на цій основі.

По-перше, заслуговує на увагу концепція нормування витрат, яка нечасто зустрічається у роботах науковців за останнє десятиліття. Втім, відкриття нормування витрат як способу визначення собівартості в свій час спричинило появу нової ознаки класифікації, відповідно до якої слід розрізняти нормативні і фактичні витрати, а також сформувалася методологічна база для практичної реалізації цієї концепції.

Таблиця 1. Концепції і методи управління витратами

Концепції управління витратами	Тлумачення поняття, яке лежить в основі концепції	Класифікація витрат	Методи управління витратами
1	2	3	4
Витрато-утворюючих чинників.	Фактори (чинники) виробництва – базові ресурси, що використовуються в усіх процесах виробництва: праця, капітал, земля, підприємницька діяльність [15, с. 308]	Матеріальні Трудові Фінансові Нематеріальні	Дірект-костинг (direct costing) Факторний аналіз
Нормування витрат	Нормування – це система науково обґрунтованих методів і правил визначення норми часу, виробітку, витрат будь-яких ресурсів (сировини, матеріалів, палива) для виконання певної роботи [16].	Нормативні Фактичні	Стандарт-костинг (standard costing) Нормал-костинг (normal costing)

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
Доданої вартості	Додана вартість представляє собою різницю між вартістю виробленої продукції, виконаних робіт і наданих послуг (випуском продукції) і перенесеною (уречвленою) вартістю матеріальних ресурсів і нематеріальних послуг, повністю спожитих у процесі виробництва такої продукції (проміжним споживанням) [17, с. 308]	Уречвлені Маржинальні	Інкрементальний аналіз (Incremental analysis), Absorption costing
Беззбитковості виробництва	Беззбитковість відповідає мінімальному обсягу виробництва та реалізації продукції, за якого витрати будуть компенсовані доходами, а під час виробництва і реалізації кожної наступної одиниці продукції підприємство починає отримувати прибуток [18, с. 525].	Змінні Постійні	«Витрати-випуск-прибуток» (Cost-volume-profit analysis), Variable-costing
Альтернативних витрат	Альтернативні витрати – це витрати на використання якого-небудь ресурсу, які оцінювалися з погляду втраченої вигоди через невикористання цього ресурсу раціональним альтернативним шляхом [19, с. 39]	Безповоротні або нерелевантні Релевантні	Методи прийняття управлінських рішень
Ланцюга створення цінностей	Ланцюг створення цінності- це узгоджений набір видів діяльності, що створюють цінність для підприємства, починаючи з вихідних джерел сировини для постачальників даного підприємства аж до готової продукції, доставленої кінцевому покупцеві, включаючи обслуговування споживача [20, с. 77]	Витрати в процесі постачання Витрати на виробництво і просування продукції Витрати експлуатації	ABC-аналіз (ABC-analysis) Total quality management (TQM)
Трансакційних витрат	Трансакційні витрати – це витрати у сфері обміну, пов'язані з актами купівлі-продажу, переданням прав власності [21, т. 3, с. 673]	Трансакційні Трансформаційні	Організаційні методи
Стратегічного позиціонування	Стратегічне управління витратами – це система, яка включає в себе комплекс взаємопов'язаних елементів управління (мета, завдання, планування, аналіз, комунікація, мотивація, контроль, оцінка, прийняття рішень), і спрямована на забезпечення реалізації стратегічних завдань в цілях оптимального управління витратами [22, с. 20]	Стратегічні витрати Оперативні витрати	Таргет-костинг (Target-costing), Кайзен-костинг (Kaisen-костинг), Бенчмаркінг витрат (Cost benchmarking), Just-in-time, LCC-аналіз (Life Cycle costing)
Сталого розвитку	Сталий розвиток є гармонійним процесом, який забезпечує збалансоване економічне зростання, задоволення потреб суспільства із збереження природо-ресурсного потенціалу [23, с. 44]	Екологічні витрати Соціальні витрати Економічні витрати	Інтегральні методи із широким застосуванням експертних оцінок

По-друге, варто звернути увагу на значення концепції беззбитковості. На нашу думку, варто виділити її в окрему позицію, а не розглядати в контексті інших теорій. Завдяки існуванню цього підходу та виділенню постійних і змінних витрат дістав розвитку метод «витрати-випуск-прибуток» (Cost-volume-profit analysis), який дозволяє менеджерам приймати значну кількість рішень, але за умови ведення відповідного обліку витрат за допомогою Variable-costing.

Щодо ABC-аналізу, то, на нашу думку, його доцільно вважати методом управління витратами, який поряд із Total quality management (TQM) створює умови для практичної реалізації концепції створення ланцюга цінностей. Використання цього методу дозволяє відмовитися від самостійного здійснення окремих бізнес-процесів на підприємстві з одночасним підвищенням якості виготовлення продукції та результативності діяльності. Крім цього, створюються умови до зменшення транзакційних витрат через увагу не лише до процесу виробництва, а й до процесів постачання ресурсів і збуту продукції з післязбутовим обслуговуванням клієнтів.

Керуючись логікою, що використовується у роботі, до методів управління витратами також слід віднести Таргет-костинг (Target-costing), Кайзен-костинг (Kaisen-костинг), Бенчмаркінг витрат (Cost benchmarking analysis), Just-in-time, LCC-аналіз (Life Cycle costing). Вони дозволяють реалізувати на практиці концепцію стратегічного позиціонування. Вибір методу залежить від виду діяльності підприємства, обсягів виробництва продукції, ринкових умов функціонування, зокрема, рівня конкурентної боротьби на ньому, тощо. На основі оцінки внутрішнього і зовнішнього середовища та з урахуванням стратегічного позиціонування пропонується також здійснювати вибір відповідної методології, яка має включати такі елементи: методи вимірювання, накопичення і віднесення витрат на одиницю продукції, а також методи складання та аналізу звітів управлінського обліку для розробки альтернатив.

З історичної ж точки зору найбільш знаковими концепціями, на наш погляд, є наступні: витратоутворюючих чинників, ланцюга створення цінностей, сталого розвитку підприємства. З появою першої концепції відбулася диференціація витрат за елементами. Це дозволило значно покращити процес прийняття ефективних рішень, що стало можливим завдяки розвитку облікових та аналітичних процедур, зокрема, факторного аналізу. Концепція ланцюга створення цінностей розширила поле діяльності для менеджменту підприємств. З'явився ряд методів і інструментів, застосування яких на різних ланках формування споживчого блага, від постачання ресурсів до післязбутового обслуговування, може збільшити ефективність діяльності. Отже, сфера впливу менеджменту підприємств розширилася за рахунок включення до неї факторів зовнішнього середовища безпосереднього впливу. Поява концепції сталого розвитку стала новим етапом в збільшенні відповідальності управлінців в частині прийняття рішень стосовно використання ресурсів. Наразі, при виборі оптимальної альтернативи стає майже неможливим нехтування соціальними та екологічними наслідками його практичної реалізації без втрати репутації, перспектив подальшого успішного функціонування. Разом з цим сфера впливу відповідальних за прийняття рішень осіб розширилася до меж дії факторів опосередкованого впливу.

Висновки та перспективи подальших розвідок

З метою досягнення встановлених стратегічних цілей в управлінні витратами підприємства його керівникам пропонується на основі оцінки внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства здійснювати вибір відповідної методології, яка має включати такі елементи: методи вимірювання, накопичення, віднесення витрат на одиницю продукції, а також методи складання та аналізу звітів управлінського обліку для розробки альтернатив. Потребують подальшого розвитку методи управління витратами на базі концепції сталого розвитку підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Піскун А. В. Теоретичний аспект управління витратами підприємства. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. №4 (70). С. 55-59.
2. Голяков О. І., Миколаєва Н. А. Основи класифікації і методи управління витратами в системі стратегічного управлінського обліку. *Азимут наукових досліджень: економіка і управління*. 2014. № 1. С. 26-30.
3. Остапенко Т. М. Економічна сутність управління витратами. *Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка*. 2013. № 2. С. 85-91.
4. Маркіна І. А., Вороніна В. Л., Рудич А. І. Теоретичні основи управління витратами підприємства. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2020. № 4 (115). С. 140-147.
5. Борисюк І. О., Семеняка Я. В. Формування системи управління витратами підприємства. *Modern economics*. 2017. № 6. С. 15-23.
6. Назаренко Т. П., Франчук І. Б., Вітер С. А. Методичні аспекти обліку та управління витратами на виробництво продукції. *Економіка та держава*. 2021. № 7. С. 83-89.
7. Глушач Ю. С., Фальченко О. О. Методичні аспекти обліку витрат та калькулювання собівартості продукції у вітчизняній та зарубіжній обліковій практиці. *Економіка та суспільство*. 2021. № 29. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/587>.
8. Тарасенко С. І. Інтегрована концепція управління витратами підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2015. Вип. 13 (4). С. 84-87.
9. Пустова І. В. Методи управління витратами в сучасних умовах: ефективність застосування, переваги та недоліки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 11. С. 39-42.
10. Нестеренко С. А. Теоретичні аспекти та методологічні підходи управління витратами. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки*. 2019. № 1. С. 13-22.
11. Гришко Н. В. Сучасні концепції управління витратами промислових підприємств. *Культура народів Причорномор'я*. 2007. № 99. С. 33-38.
12. Бурачек І. В., Іщук В. А. Еволюція концепцій управління витратами підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. № 13. С. 388-393.
13. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. Київ: Абрис, 2002. VI. 742 с.
14. Радіонова Н. Й. Класифікація витрат підприємства як інструмент управління. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 64. С. 74-80.
15. Башнянин Г. І., Іфтемчук В. С. Генеза ринкової економіки: терміни, поняття, персоналії. Київ: Магнолія плюс, 2004. 688 с.
16. Капінос Г. І., Бабій І. В. Системи нормування в управлінні виробничою діяльністю: навчальний посібник. Хмельницький: ХДУ. 2004. 163 с.
17. Іваненко В. О. Додана вартість як об'єкт аналізу статистичної звітності промислових підприємств з виробництва продукції. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. 1 (22). С. 122-130.
18. Кошкалда Л. Ю., Радева О. Г. Методика аналізу точки беззбитковості. *Приазовський економічний вісник*. 2018. Вип. 6(11). С. 626-628.
19. Свиноус І. В., Гаврик О. Ю., Іванова Л. С. Економічний зміст витрат виробництва в системі управління сільськогосподарським підприємством. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 17. С. 17-21.
20. Мостенська Т. Л., Тур О. В. Роль ланцюга створення цінності у забезпеченні конкурентоспроможності підприємств. *Вісник Черкаського університету*. 2018. № 4. С. 75– 84.
21. Економічна енциклопедія: в 3-х т. / відп. ред. С. В. Мочерний. Київ: Видавничий центр «Академія», 2000–2002, Том 3.
22. Брагіна О. С., Забродна І. О. Розробка стратегічного підходу до управління витратами підприємства. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2021. № 3 (17). С. 19-25.
23. Шевчук В. Я. Макроекономічні проблеми сталого розвитку. Київ: Геопринт, 2006. 200 с.

REFERENCES

1. Piskun, A. V. (2020). Teoretychnyi aspekt upravlinnia vytratamy pidpriemstva. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia*, 4 (70), 55-59 [in Ukrainian].
2. Holikov, O. I., & Mykolaieva, N. A. (2014). Osnovy klasyfikatsii i metody upravlinnia vytratamy v systemi stratehichnoho upravlinskoho obliku. *Azymut naukovykh doslidzhen: ekonomika i upravlinnia*, 1, 26-30 [in Ukrainian].
3. Ostapenko, T. M. (2013). Ekonomichna sutnist upravlinnia vytratamy. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Ekonomika*, 2, 85-91 [in Ukrainian].
4. Markina, I. A., Voronina, V. L., & Rudych, A. I. (2020). Teoretychni osnovy upravlinnia vytratamy pidpriemstva. *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, 4 (115), 140-147 [in Ukrainian].
5. Borysiuk, I. O., & Semeniaka, Ya. V. (2017). Formuvannia systemy upravlinnia vytratamy pidpriemstva. *Modern economics*, 6, 15-23 [in Ukrainian].

6. Nazarenko, T. P., Franchuk, I. B., & Viter, S. A. (2021). Metodichni aspekty obliku ta upravlinnia vytratamy na vyrobnytstvo produktsii. *Ekonomika ta derzhava*, 7, 83-89 [in Ukrainian].
7. Hlushach, Yu. S., & Falchenko, O. O. (2021). Metodichni aspekty obliku vytrat ta kalkuliuvannia sobivartosti produktsii u vitchyzniani ta zarubizhnii oblikovii praktytsi. *Ekonomika ta suspilstvo*, 29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-49> [in Ukrainian].
8. Tarasenko, S. I. (2015). Intehrovana kontsepsiia upravlinnia vytratamy pidpriemstva. *Naukovi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Serii: Ekonomichni nauky*, 13(4), 84-87 [in Ukrainian].
9. Pustova, I. V. (2013). Metody upravlinnia vytratamy v suchasnykh umovakh: efektyvnist zastosuvannia, perevahy ta nedoliki. *Investysii: praktyka ta dosvid*, 11, 39-42 [in Ukrainian].
10. Nesterenko, S. A. (2019). Teoretychni aspekty ta metodolohichni pidkhody upravlinnia vytratamy. *Visnyk KhNAU. Serii: Ekonomichni nauky*, 1, 13-22 [in Ukrainian].
11. Hryshko, N. V. (2007). Suchasni kontsepsiia upravlinnia vytratamy promyslovykh pidpriemstv. *Kultura narodov Prychernomoria*, 99, 33-38 [in Ukrainian].
12. Burachek, I. V., & Ishchuk, V. A. (2017). Evoliutsiia kontsepsiia upravlinnia vytratamy pidpriemstva. *Ekonomika i suspilstvo*, 13, 388-393 [in Ukrainian].
13. Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnyk. (2002, Vol. VI). Kyiv: Abrys [in Ukrainian].
14. Radionova, N. Y. (2018). Klasyfikatsiia vytrat pidpriemstva yak instrument upravlinnia. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, 64, 74-80 [in Ukrainian].
15. Bashnianyn, H. I., & Iftemichuk, V. S. (2004). *Henezha rynkovo ekonomiky: termyny, poniattia, personalii*. Kyiv: Mahnoliia plus [in Ukrainian].
16. Kapinos, H. I., & Babii, I. V. (2004). *Systemy normuvannia v upravlinni vyrobnychoiu diialnistiu*. Khmelnytskyi: KhDU [in Ukrainian].
17. Ivanenko, V. O. (2012). Dodana vartist yak ob'ekt analizu statystychnoi zvitnosti promyslovykh pidpriemstv z vyrobnytstva produktsii. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu*, 1 (22), 122-130 [in Ukrainian].
18. Koshkalda, L. Yu., & Radieva, O. H. (2018). Metodyka analizu tochky bezzbytkovosti. *Pryazovskiy ekonomichnyi visnyk*, 6(11), 626-528 [in Ukrainian].
19. Svynous, I. V., Havryk, O. Yu., & Ivanova, L. S. (2016). Ekonomichni zmist vytrat vyrobnytstva v systemi upravlinnia silskohospodarskym pidpriemstvom. *Investysii: praktyka ta dosvid*, 17, 17-21 [in Ukrainian].
20. Mostenska, T. L., & Tur, O. V. (2018). Rol lantsiuha stvorenna tsinnosti u zabezpechenni konkurentospromozhnosti pidpriemstv. *Visnyk Cherkaskoho universytetu*, 4, 75–84 [in Ukrainian].
21. *Ekonomichna entsyklopediia*. (2000–2002, Vol.3). Kyiv: Vydavnychi tsestr «Akademiia» [in Ukrainian].
22. Brahina, O. S., & Zabrodna, I. O. (2021). Rozrobka stratehichnoho pidkhodu do upravlinnia vytratamy pidpriemstva. *Ekonomichnyi zhurnal Odeskoho politekhnichnoho universytetu*, 3 (17), 19-25 [in Ukrainian].
23. Shevchuk, V.Ia. (2006). *Makroekonomichni problemy staloho rozvytku*. Kyiv: Heoprynt [in Ukrainian].

Olena Zamula, PhD in Economics, Associate Professor, Department of Management, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Ukraine

Oleksii Zamula, PhD in Engineering, Associate Professor, Department of Business, Trade and Logistics, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute», Ukraine

COST MANAGEMENT OF ENTERPRISES BASED ON THE CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract

Introduction. One of the factors that affects the effectiveness of the cost management system is the formation of an effective methodology for determining the cost of production, which would contribute to successful pricing and the success of the enterprise in the long term. In this process, it is necessary to take into account that recently business structures have undergone fundamental changes that relate to the gradual introduction of the concept of sustainable development into the mechanisms of management decision-making.

Purpose. The article is devoted to the issues of improving the theoretical and methodological principles of cost management of economic entities based on the existing achievements of economic science and taking into account the positional foundations of the concept of sustainable development of enterprises. In this regard, it is appropriate to analyze the existing cost management systems and the latest trends in the development of management as a science, as it will make it possible to identify the shortcomings of current methods, as well as outline ways to eliminate them and adapt them to conceptual changes in economic realities.

The methodology of this study is based on the systematization, timing and analysis of existing scientific works, as well as the foundations of the theory of management decision-making.

Results. In order to achieve the established strategic goals in the cost management of the enterprise, its managers are suggested, based on the assessment of the internal and external environment, to choose the appropriate methodology, which should include the following elements: methods of measurement, accumulation, attribution of costs per unit of production, as well as methods of drawing up and analyzing management reports accounting for the development of alternatives. The emergence of the concept of sustainable development became a new stage in increasing the responsibility of managers in terms of decision-making regarding the use of resources. Currently, when choosing the optimal alternative, it becomes almost impossible to ignore the social and environmental consequences of its practical implementation without losing reputation, prospects for further successful functioning. At the same time, the sphere of influence of persons responsible for decision-making expanded to the limits of the

influence of factors of indirect influence. Cost management methods based on the concept of sustainable development of the enterprise require further development.

Keywords: cost management method; strategic positioning; production; cost; sustainable development of the enterprise; decision-making.

Cite as: Zamula, O., & Zamula, O. (2022). Cost management of enterprises based on the concept of sustainable development. *Economic analysis*, 32 (3), 208-215. DOI: 10.35774/econa2022.03.208